

den erkölcsi rend ellen. Nincs Istene, tehát megindul azok ellen, akik hisznek, biznak és remélve dolgoznak.

Nincs lelke, mert eladta vezetőinek és a pénzhalványának, tehát támadja a lélek országát. Nem! Nem jól beszélek, Van nekik is hitük, de ezt úgy hívják: vak-hit. Helyesen mondta az Országos Széchényi Szövetség ünnepélyén a magyar püspöki kar Aranyaszájú Szent Jánosa, P r o h á s z k a Ottokár dr., hogy „a szocializmus a tömeg lelkében vallássá alakul. Az a szocialista hisz abban a világnézetben, melyet vezetői adnak eléje, hisz és lelket teszi arra, a mi nem más, mint pusztá fantom!”

Hosszasabban időztem a szocializmus keletkezésének fejtegetésénél, mint terem engedni, de teszem ezt azért, hogy jól megismerjük őket, hogy lássuk egész biztosan, kikkel van és lesz dolgunk, milyen erő jön ellenünk. Nincs időm, de szeretném azt is elmondani, hogy minő fegyverekkel küzd a lelketlen tömeg. A husz éves suhanc fenyes nappal Szűz Mária országának fővárosában hatalmas doronggal agyonüti a nyolevan éves, munkában kifáradt papot, aki sétál az utcán egy hosszú élet fáradalmát után. A tizenöt éves gyermekhad korezmák mérges gözköréből tántorogva lép ki és fenyegeti a tisztességes ruhájú ember életét. Egy apa sirva jött hozzá és panaszkolt, hogy tizenkét éves fia kinevette intéseit és szemébe kiáltotta: nincs Isten, nincs gondviselés, csak egy igazság van, — a szocializmus. De ősmertem szülőket, akik kitaláltak, kidobták az utcára fiúkat és leányokat is. Menjétek, éljétek ahogy tudtok. Útravalótok lesz a ravaszság, csalás és hiteltenség. — Így keletkezik a proletárhad, gonosz szülők istentelen gyermekei. De a példákat folytatni nem merem. Szívem elszorul és tekintetem önkénytelenül a szenvedő Krisztus Isten képére irányul, ki mind e gonoszsgát előre látta s megígérte, hogy nem hagy el, küzdelemre hív

fel bennünket, isteni erőt önt és folyton megújítja azt a mi lelkünkben. Küzdenünk kell! De hogyan? A lánglélkű Prohászka püspök azt feleli erre, hogy a „tömeg elé kell állnunk és a munka apostolává kell lennünk,“ megmenteni 100,000-et, 10,000-et, csak 50-et, ha lehet; felvilágosítani és tanítani; bevinni, visszaállítani az iskolában, a társadalomban, a családban a tiszta szellemet, kiirtani a gazt, taktikát, félséges csatatervet készíteni, értük, ha lehet, ellenük, ha kell! Elmondom a módozatot is. A tanítósg nagy hatalomra. Hiszen minden ember tőlük nyeri az első alapokat, lelki benyomásokat, a munkakedvet, a vallásosság esirait, melyek később vezetői lesznek az embernek. A tanítósg és az iskola erős vár, mely, ha egy tisztább generációt bocsát a porondra, megtéríti még a szülőt is, elragadja a gyilkos kalapácsot, hogy dolgozzék vele, mondván: „Atyám! Jóságos Istenünk munkára teremtette az embert és azért vetette a munkást a világba!”

S a gyermek ártatlan, nemes tekintete előtt megszegegyenül a böszült apai kar és segít dolgozni fiának. Érti-e hát már a tanítósg, hogy mily fontos, mily felemelő szerep jutott neki a nagy csatában! Ha nem érzi még egészen, tudja meg, hogy az ellenfel, ezt előre sejtí, ők tudják, érzik e nagy hatalmat és ép ezért rá akarják tenni kezüket az iskolára: a társadalom legszébb intézményére, anyaszentegyházunk legkedvesebb leányára. El akarják ragadni tőlünk, hogy ők neveljenek itten maguknak katonákat. Az az elszánt, felemelt lelkű tanító, aki krisztus bologójával kezében, biztos tudatával hivatásának, feszült kebelével így szólhat: „Én értem őket, terveiket, eljárásukat, jobban ismerem őket, mint ők magukat,“ az ilyen tanító már küzdőtárs, már elvégezte egyik feladatunkat, reformálta önmagát, megösmerte ellenfelét. Vajha ilyen lenne minden jó tanító otthonában, családjában, harcra készülő, a korszak áramla-

tát megfigyelő, tanulmányozó, — az ilyen küzdőtárs elvégzi a szociális feladatát a maga kis nyája között, az iskolában is. Arra nevezve, hogy milyen tevékenységet fejtsen ki a tanító iskolában, mint a szociális irodalom mai eredményeit a következő pontokban terjesztem elő: 1. Kereszteni szellem lebegjen át minden iskolát. A tanulók lássák az összes tárgyaknál, hogy mindentudás, esemény, minden visszavezethető Istenre, az anyaszentegyház dicsőségére, multjára, jövőjére és örök életére. 2. A tanító az iskolában fokozatosan fejlessze a tehetséget és a tanítás végeztelje már itt, az elemi iskolában az önálló, egyenes gondolkodás, a cselekvés önállósága és a tiszta jellemképzés legyen. 3. Neveljük a gyermeket valláserkölcsi és hazafias szellemben. Ez a legfontosabb feladat. Nevelő oktatás! maradjunk meg e tételes, nem emberi, hanem isteni tekintélyen alapuló valláserkölcsi oktatás mellett, mert csak a sziklaszilárd, isteni vallás nevelhet erkölcsösön; ez önti szívünkbe egyedül Krisztus igaz szeretetét és a józan munkakedvet, az embernek e két legnagyobb kincsét, mely átalakítja, megmenti a mai forrongó társadalmat. „Omnia renovere in Christo“, ez a végső és a legnagyobb kereszteni szociális feladat.

Ha megoldjuk e feladatot, úgy uralkodni fog a katolikus szellem szépsége, az ő katolikus erő, a társadalom és az egyház karánfogása, hatalmas harmoniája, a nagy, rendezett, mindeneiket boldogítani akaró anyaszentegyház sziklaszilárd kapuival és fölötté a Megvaltó glóriás, szelíd, isteni képevel. És ez az utolsó pont átvezette a tanítót az iskolából a szülőkhöz, a a szükkörből a nagy társadalomba és tudatos kereszteni szociálisává avatta. A mi jóságos püspöki atyáink, vezetettve a szentlélektől, tüzes nyelvvvel, dörgő szavatokkal, óriási anyagi és szellemi erővel küzdenek már régen az erkölcsi megújulásért. De a vezereknek közkatonák kel-

S a szeretet Istene kitarja szerető karjait a kereszteni, a népek ölelésére. És látja előbb a nemzetek ellenkezését, majd az általános meghódolást, a midőn hatalmas Cézárus tesz le rubintos katonáikat a názárethi Jézus lábaihoz. S a földkerekségen mindenfelé fehér tornyok dugdossák ki esillogó fejüket és imitt-amott a különböző művészetek karöltve s egymást túlzárválva, emelnek díszes hajlékokat a szeretet nagy Istenének, a ki elfeledte égi trónusát, hogy az emberek fiai között üthesse föl új királyi székét . . . Szemléli azután a szomorú jelenet, miközben remegve sejtí a titokzatos jövőt is . . .

Mindszenty Gedeon azon boldog emberek közé tartozott, a kiknek a lelke mélyében a legteljesebb tüzzel lobogott a katolikus öntudat; s amíg nevelőember volt, addig szívének nagyszerűkatholicitását növendékeinek lelkületébe is bele vitte. És így fejlődött ki azon fontos viszony, amely Mindszenty és tanítványai között egri tartozódása alatt fennállott. Fenséges viszony volt, mondom, mert a tanító úgy állott ottan a tanítványai között, mint egy apostol, vagy mint egy angyal, a ki szerettei számára folyton-folyvást dús lelkének malasztos kincseit osztogatta.

Mindszenty Gedeon nem volt szolgálélek, a ki kötelességből osztogatta a tudományt, nem volt egyszerű közlekedő edény, amelyen keresztül a tudás víze a szomjas talajra áthullámlzik: hanem egy magas eszményektől áttüzesített lélek vala, amely a profán ismereteket is vallásos szíven szűrte keresztül és ily alakban, a közönséges kloákák szennyétől mentesen, juttatta el azokat a kereszteni tanulóifju-

ság sorduló szívébe. A mit költészetnek egy-egy villámlo sugarával a katolikus közönség apathikus lelkében művelt, ugyanazt az iskolában, naponként követtelenül, az előző erejével cselekedte. Ébresztgette a „szentek unokáit.“ Beszéde hol bájos hangú tilinkó volt, a mely az ébredő Egyház jövőjéről dalolva merengett, — hol pedig a pástorkürtök harsonája. Mert valamint a havasi kürtnek bánatos bugását az egyik szikla-béce visszaveri s erőteljes változatban adja át a másodiknak, emez meg a többinek, hogy azt hinnéd, miszerint a szikla-gigaszok beszélőnek égrönt esatira: azoképpen hallgatták a tanítványok is a felbuzdult tanárnak lelkesítő szavát, a midőn egymásnak ragyogó szeméből, villogó tekintetéből olvasták le azokat a nagy elhatározásokat, melyeket lánglélkű mesterüknek isteni beszéde kebleikben megérlelt! S nevelt néptanítókat, a kikben katolikus öntudatnak misztikus tüze lobogott és a kiknek imádságos könyvük az Evangéliom volt!

Írásomnak ezen utóbbi passzusából, — bizonyára sejtieni méltóztatnak, hogy miért elevenítém fel a nagy katolikus költőnek és nevelőnek fontos alakját, kegyeletlen emléket. Sejtjük, hogy a midőn e valóban nagy nevelőt tüntetőleg magasztaltam, mindezzel csak azt akartam odakiáltani mélyen tisztelt kartársaimnak, én, a kisebbek egyike, hogy: „Ébredjétek!“ . . . Ébredjünk, mert itt a nagy idő, a midőn minden magyar katolikus tanítónak sorompóba kell állania, hogy az eddiginél nagyobb hévvel, sokszorozottabb buzgalommal nevelt új nemzedék adjon — nagy és mély-séges hitével — egy friss társadalmat, a melynek ereiben Krisztus vére csörgedezik, a mely

áhitattal borul le az oltárainkon rejtőző Isten-ség előtt s büszkén üt a mellére, a midőn elmondja, hogy: „Nézd, én római katolikus vagyok!!“

Tanítgassuk, neveljük hát, Uraim, szívünk szerette, edes jó tanítványainkat közös Anyánk, az Egyház buzgó szeretetére, mondogassuk el minél gyakrabban szentenykének, hogy mit jelent az, római katolikusnak lenni és a mint Erényi mondja: kulcsoljuk össze kezeit . . . mutassunk az ég felé . . . s néma áhitattal rebegjük el, hogy: „Ott lakik az Isten!“ Ott, ottan van a római katolikusnak igazi hazája . . . S a gyermek fölerti e szót; érzi a titkos erőt, mely elfogja Isten nevének említésénél. Le nem veszi szemét a kék égről, mintha látni akarna valakit odafenn, kacsóit még szorosabba fogja kulcsolni s az ártatlanság hitével ismétli: „ott lakik az Isten!“ („Az én hitvallásom.“)

. . . És intve-intsd őt:
„Kövesd hitünk tanát
És angalkézz vezet
Az életúton át.

Áldás, ádv, béke vár,
Boldogság koszorúz;
Csak mindig, mindenütt
Légy jó katolikus!!

Istent buzgón imádd,
Szépet, nagyot szeress
És sorsod, gyermekem,
Örök szerencse lesz!
Hogy földön boldogulj,
Hogy majdan égbe juss,
Csupán egy útja van:
Légy jó katolikus!“

(Népsík. könyvből.)

lenek. Társadalom kell, világiak eszrei és eszei, közös munka, áldozat, tömörülés, mert a forradalmi szocializmus itt zörgöti már ablakainkat és elnyelésével fenyegeti fiainkat és unokáinkat.

Lehet-e szebb, nemesebb hivatása a tanítónak, mint egy nagy eszmét szolgálni, összekötni hivatását a korszak kívánásával, elől menni a hareba és büszkén visszatekinteni az utána jövőkre, mondván: ezek az én embereim, hősök, kiknek szívében én gyújtottam világosságot. Nemcsak a hivatás szeretete, Krisztus szeretete és az általános emberszeretet szólítja a tanítókat a küzdelemre, hanem a legforróbb hazaszeretet is. A szociális elv nem ismer hazát, pedig Szemere Bertalan szerint: „A madárnak fészke, s minden állatnak barlangja van, hova nappali vergődése után pihenni visszatekint és csak az emberen feküdnék a sorsnak leg-súlyosabb átka: mindenütt lenni, hogy mindenütt idegen maradjon!” Óh menjeteik és híressétek a hazátlan bitangoknak, hogy a katolikus anyaszentegyház, a keresztény iskola hősöket, vértanukat nevelt szép magyar hazánknak; nem döntötte le a haza határköveit, hogy nem ezet közöi legyen, mint ők, hanem váratok emelt és azokat Zrínyinek, Losonczinak és Dobónak vérével öntözgette. Mondjátok el nekik, hogy mi Isten szeretetéből tanultuk és tanítjuk a hazát is szeretni; mert „Isten nélkül, mint minden szeretetnek eszményképe nélkül, nincs eszményi szeretet, tehát hazaszeretet sincsen.”

Menjeteik ki küzdőtársaim, menjeteik ki iskoláitokból a nagy társadalomba is és világo-sítsátok fel a gyermekek szüleit, az atyát, az anyát, a testvért és szaporítsátok Krisztus nyájának józan gondolkodású táborát. Mondjátok el nekik, hogy Jézust a társadalomtól el nem rabolhatják, hogy a szociális bajok, szenvedések és fájdalmak egyedüli orvosa Ő, ki miként évszázadok óta diadalmasan küzdött és legyőzött minden ellenséget, úgy győzedelmeskedni fog e társadalunkat végveszéllyel fenyegető áramlat fölött is, mert a jövő Krisztusé!

Amerika.

A fiatal Amerika egyre szívja a vén, megfogyatkozott Európa erejét. S nem elég neki a kihatás erő, az életet is kéri, elrabolja, hogy a rozoga test se kerüljön vissza hazájába. Megnyitja bányáinak a belsejét s a nagy tengeren át ide csillogtatja a kínosnak káprázató, esalagató fényt. Csörteti a pénzt; keresi az embert, akinek kiossza. De ravasz, mert a családok alatt készen tartja a kelepcét, a temetőt.

Nem rég szomorú levél jött Amerikából. Édes anyjának szolt, hogy ne várja István fiát, mert a vas odaütötte, eltemették. A messze-szóló drót nem tudja oly hamarosan a hirt világgá venni, a minő sietősen megtudta a falú apraja-nagyja, hogy eggyel megfogytak Amerikában a kivándorolt atyhaiak.

Ez a hír egy vész, egy rosszat jósoló jel volt a faluban. Ha hangyabojba nyulsz, megmozdul, összefut az egész. Ez történt Atyhában is a szomorú hírre. Nemcsak a szülőkre, de megrázó, lesújtó volt mindenkire, mert e népek községben alig van család, melynek ne volna oda valamelyik tagja. Összefutottak a bánatos családhoz; mintha csak a test is megérkezett volna. Egyik jött, a másik ment. Ujra meg újra kellett előadni a levél tartalmát. Az arcokról olvasható volt a gondolat: hátha az én férjem, gyermekem, testvérem is így jár . . . ott temetik el, soha többé viszont nem láthatom.

Bizon! szomorú gondolat; leverő valóság válhatik belőle. A levél pedig ezeket mondja:

„István a vasgyárban dolgozott, hol a hatalmas kohó olvasztja a nyers anyagot; folyékony, izzó állapotban külön adja a vasat, külön a salakot. Sodrony-pályán járó vas kántákban szállítják izzó állapotban az anyagot. Lehet, hogy az elesigázott testet az álom nyomta el; az is lehetséges, hogy nem volt elég körültekintő, . . . egyik porosz munkatársának megterhelte kántája odalapította a másikhoz úgy, hogy azonnal szörnyet halt. Ez éjjel 11 óra körül történtett. Az összeronsolt testet, melyre még édes testvérei sem ismertek rá, halottas kamrába vitték, hol ravatalra helyezték. Reggel amint a hír sietősen szétfutott, a 70 atyjai testvér nyomban ott termett s leghorgasztott fővel látták, hogy István nincs már többé.”

Beszéli egy hazatérő: valami rettenetes hatással volt ez rájuk. Valamennyi szeretett volna azonnal hajóra szállni, futni az eset helyéről, mert mindenik a maga halálát látta a hullában. Nem dolgoztak. Szomorkodtak, mert a távolság, mindeniket édes testvérré avatta s a mi az egyiknek fájt, azt érezte a másik is. Vigasztalták István két testvérét, kiket a lesújtó esett teljesen összetört.

A gyár kiutalta a 100 dollárt temetési költséget s két földit megbízott, hogy úgy rendezék a temetést, amint nekik tetszik. 40 dolláros volt a koporsó; szép, gazdagos a ravatal; magyar pap magyarul temette s 8 kocsi a résztvevőkkel kísérte. Beszéli, megrázó látvány volt, midőn a menet megindult s a magyarok kísérték véreiket idegenben e temetőbe.

Szép volt a dísz, a külső, de még is a hulla csak hulla marad.

Őste, mikor ép lépne be a gyárba, látta távolról jönni bátyját. Megörvendett. Megvárta, mert már egy hete mult, hogy egymást nem látták. Egy kevés tudakolódzás után a horgylét felől, kezét szorított a két testvér s István e szavakkal búcsuzott bátyjától: „adjon Isten jó találkozását”. És ez utolsó volt.

Az ithoniak, mint rendszeren ily esemény adtan, fuzik, szinezik a választ. — István, — mondják, — midőn elindultak, az összes közt a legszomorúbb volt. Mintha előérzete lett volna, mindenkitől elbúcsúzott s meg a távolból is keservesen vissza-vissza nézett, intett.

Hogy történt, mint beszélük? Mind mellékes! Elég a fájdalom édes anyjának, kit alig lehet vigasztalni, s meggyőzni, hogy a máskertő nem hal oda, azokat viszontlátja.

Bizon! szomorú a magyar sorsa Amerikában. Nem úgy vilog, nem oly fényes és esábitó ott az arany, mint ahogyan idehaza festik. A halál árnya, mely rémesen ijeszti, s mely le-le is esap, feledtetni velük gyönyörködni az aranyban. A súlyos munka, mely minden héten egy egész új ruhába kerül; a hőség, mely az elesigázott testet összefozi, letörni a vágynak szárnyát. A munkára nőgatók, minő van bőven, minden 3—4 számára egy szál, — hogy igazában rádolgoztassanak az amerikai aranyra, visszahívják hamarosan az ábrándok világából. Ők maguk mondják, hogy idehaza azt sem tudták: mi a munka; s hogy a hajthatatlanok a parancsszóra nagyszerűen vetik vállukat a súlyos teher alá. Itt megtanuli a magyar dolgozni, Dúsan fizetik napi díjban, de ám ki is veszik.

Hogy a 10—10 korona napi díjat csak úgy könnyű szerrel nem merik Amerika arannyal telített homok s szilárd telepiról, igazolja egyik üzenete: „ki a koldusbotot nem ismeri, az ne vegye kezébe.”

Van még egy más képe is az amerikai életnek. A 18—20 napi tengeri út összetörri, gyöttri az utas belsejét. Nem egynél régi betegségek újulnak meg, másoknál meg újak támadnak. A

megsérült gyomor, a silány étkezés a nyomban nyakába vett teher alatt nem képes a bántalmakat kiheverni. Erre elkezdődik az igazi nyomor. Nincs egészség; nem tud dolgozni, tehát nincs pénz, csak adósság. Hónapokon át szenved betegségekben, nyomorban. Szívesen megválna az étlettől, de nem teheti. A gyár mitsem tud róla, mert nála még munkába sem kezdett. A honfitársak szűkmarkúvá lesznek; talán még a látogatás is megritkul, s végre teljesen kimarad.

Hányan vannak esonka, bonka alakok, kiket a gyár megronsolt, bénává tett . . . A végkielégítést kiutalta s azzal megszüntetett minden összekötést a gyár.

Nem várják szeretetházak e szerencsétleneket, mint nálunk. Csak a járó-kelők majd résztvevő, majd elutasító arcába szabad nekik nézni. Távoll, idegenben az arany, a gazdagodási vágy hazájában kell neki élve elvesznie. Rettenetes látvány, mikor a szerencsétlenek látják a haza indulókat! Azok mennek, őket hagyják az idegenben. A könyörtelen hajó nem veszi fel őket. Saját hazájuk sem hozatja haza, mert munkakeptelenek, nincs szükség rájuk. Ez valami szívetpép jelenet lehet. A beszélő ezt a képet s az uték nyomorát oly érzéssel festette, hogy keze alamizna után látszott nyulni. Nincs meg a magyar vendégszeretet. Ha bélép az idegen a benlakó házába, a gazda, mert mindenkiben gyanus alakot látnak, revolverrel várja s úgy beszél vele.

Hogy honvágy úzi, veri őket, ha egy közülük hajóra száll, azon ily viszonyok közt nem lehet esodálkozni.

De az sem bizonyos, hogy a gyár meddig tud nekik munkát adni. Például Loriban a gyár hetenkint csak négy napot működik. Az új év elején meg fog szünni, mert a nagy kiadást nem fedezi a bevétel. Tehát a munkás kezeknek vagy haza vagy másfelé meg kell mozdulni. A tapasztalat azt mutatja, hogy egy-két évnél tovább amugy sem bírják a terhes munkát. Kénytelen haza jönni; pénzzel ugyan, de nem ép, hanem enervált testtel. A terhes család, mely eddig is tetemest fogyasztott a haza küldött pénzből, el ezután is ebből, mert az elesigázott test nem képes idehaza keresni. A pénz elfogy! ott vagyunk, hol voltunk. De még se! Eddig volt munkaképes kéz, egészséges családapa; most nincs. Mind az elhasznált eszköz háttérbe szorul, s várják a szabadulást tőle.

Atyhábol 75-en vannak a tengeren túli világrészen. Aránylag ijesztően nagy szám! Sokan rámondják: mégis csak nagy a gazdagodni vágyás, a telhetetlenség, mely, ha nem tud az anyaföld jó darab kenyeret adni, kergeti a nagy világba. Hallhatni ezt is: a magyar nem szeret dolgozni, csak az idegen kancsukája előtt tud serény lenni. Nem mondom: egyesekre ez áll; de egyedi bajokat nem lehet kozmopolita felfogással, nemzetközi jelszavakkal gyógyítani. Egy és ugyanazon betegséget más és más ok idéz elő egyekben.

Ki a kivándorlás okaira érdemlegesen akar rámutatni, az helyhez kell, hogy kösse magát. Csak falvak, vidékek szerint teheti ezt, mert kiáltó igazság az, hogy a kivándorlás óta nem egy helyt a kedvezőtlen, mostoha természeti viszonyok; vármegye és állam részéről a gazdasági és kultúrellet elhanyagolása. Hogy mi Atyhában a kivándorlás oka, aki beteszi a lábát, jobban mondva fölkapaszkodik ezen civilizálatlan helyre, hol már vize sincs a híres székely kirendeltség mellett a szegény népek, az látni fogja.

Mihály Domokos.

Both Ferenc pápai prelatus emléke.*)

Őnök megbíztak, hogy e koronagyülésen megemlékezzem Istenben boldogult Both Ferenc pápai prelatust, szarhegyi plebánosról.

E megtisztelő megbízásnak akarok eleget tenni, habár azt tartom, hogy „Both bácsi”-ről nem ajakkal, hanem csakis szívvel lehet igazán emlékezni.

Életrajzot tőlem ne várjanak. Ez adatok meg lesznek írva a Direktoriumban, de az ő élete fel van jegyezve az életkönyvébe, be van írva a mi szívünkbe, be van vésvé az ő híveinek lelkébe, akiknek 41 éven át lelkipásztorunk volt; a kiket életében csak egyszer szomorított meg, midőn jóságos szemeit örökre lezárta s a kiknek csak egy fájdalmuk volt, a melyben velők nem osztozott, midőn zokogó szívvel körülállották ravatalát, hogy még egyszer és utolszor jóságos kezeit megcsokolják.

És ebben az igaz, őszinte fájdalomban résztvettek könnyező tanítványai, akiket egykor — a tanári katedráról — mint a kemény magot csöreben megpuhító anyamadar az ő fiait: szívének melegével, az ő atyai lelkének jóságával táplált és oktatott.

Résztvettek nagyszámú tisztelői és barátai, akik az ő önzetlen, szelíd, sohasem bántó barátságát, az életnek ezt a legtisztább örömet nála oly bőséggel élvezhették.

És részt vett az egész egyházmegye s benne a legfajóbb sebbel, a legnagyobb veszteséggel mi: gyergyókerületi papság, kik az ő testvérei, alázatos szívének, az ő szelíd vídmáságának, az ő válogatás nélkül való szeretetének részesei, osztályosai lehettünk.

Volt neki címe, rangja, méltósága. De ő ezeknél sokkal nagyobb volt. Igaz ember s jó pap volt. Igaz ember! Gyöngy az utca porában. Ez volt az ő tiszta lelke a mai önző, hazug világban.

Jó lelkipásztor! Kicsiny pont a világ szemében, de csodás eszköz az Isten kezében s drága kincs egy község életében.

Ki annak a küszködő, vergődő embernek legtitkosabb sebeit ismeri, ki előtt a bánat legérzékenyebb könnyeit sírják; ki a gazdagság és szegénység közti különbséget kiegyenlíti; ki a hit szavával az élet baját megnyitja, a csüggedőt felemelheti s a zaklatott szívnek nyugalomát visszazerezheti.

S ha voltak az ő Istentől megadott hosszú életének kedves emlékei, melyekre élete alkonyán is örömmel tekintett vissza, ez emlékek legszebbjeit abban találta, hogy 41 éven át viselte a lelkipásztori tisztet s munkálhatta a lelkek üdvösségét.

Pedig ő is hallotta már a világ fejelmének harci riadóját:

„Küzdést kívánok s diszharmoniót,
Mely új egeket szül s új világot ad.”

Hallotta a kiáltást: „Miért él a szegény? Hogy követ hordjon a gazdagok palotáihoz s állítván utódot jármába, meghal! Milliók egy miatt! Nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék, szaggassuk le a köteleiket, rázzuk le magunkról a gátakat, nyeljük el őket, mint a jogot, elevenen és egészen!”

S míg a gyöngye lelkek remegve látták már a közelgő rettenetes válságot: Ő nyugodt volt, mert érezte, hogy sziklán áll, melynek mit sem érthetnek a tajtékzó hullámok.

Az ő világhosszra törekvő lelke is élvezte az emberi lélek tökéletesedésének, emelkedésének hatalmas szárnyasapásait; de jól tudta,

*) A gyergyói esperesi kerület koronagyülésén elmondta G örög Joáchim szentsz. tanácsos, plebános.

hogy minden világhossz, minden fény, mely az emberi elnevelő kiárad, csak tisztábbá, ragyogóbbá teszi az Isten arcát; és minden haladás, minden gyorsaság csak arra fog szolgálni, hogy az embert közelebb vigye az ő Alkotójának trónjához, a mi édes Üdvözítőnk keresztjéhez, melynek tövében nincs irigység, nincs harag, nincs gyűlölet, nincs a más személye, vagyona, becsülete ellen való agyarkodás; nincs ellenség, csak testvér a Jézus Krisztus szeretetében.

Az ő lelke is szomjuhozta az igazságot. Az ő szíve is vágyódott a boldogság után... Et satiatus est! Boldog volt, hogy mindezt hivatásában megtalálhatta. Mert érezte, hogy minden igazság, melyet valaha az emberi lélek magában hordozott, csak egy sugara annak a világhosszának, mely az oltáron ragyog; hogy minden szépség és nagyság, mely emberi szívben megfogamzott, csak visszasugárzása az örök szépségnek, mely az oltáron keszített magának lakást; és minden boldogság, melyet valaha emberi szív érzett, csak egy csepp a gyönyör ama tengeréből, mely az oltár körül hullámszik.

Igy lett ő nemesak nesztorunk, hanem példadonk is, hogy az új idők új eszméitől meg ne haborodjunk, munkánkban és bizalmunkban meg ne tántorodjunk; míg eltölti lelkünket hivatásunk szeretete s az örök igazságoknak leghözzehetetlen ereje.

Panaszt ha keltenek is állapotaink; ha közéletünk tünetei olykor aggodalommal is töltötenek el: csüggednünk nem szabad. Csak bátran és felelem nélkül teljesítsük köteleességünket, kezünkben az evangéliummal: a béke, a rend, a tisztesség, a becsület, a testvérszeretet törvénykönyvével. S ha az ő példájára ajkunk minden szava szívünkön, a szeretet tüze fog átfolyni, akkor majd utat talál, behatol a szívekbe, hogy világosítson és melegítsen, olvasson és lángra hevítsen.

Hűségét megjutalmazta az Úr hosszú élettel és ő bemutathatta aranyáldozatát az ő kedves oltáránál, hová őt szeretett atyánk, arany-szívű főpásztorunk kísérte. Ő segítette fel öreg papjának remegő karjait, hogy mint ősz Áron még egyszer megáldja az ő népet és minket, szeretett testvéreit.

De a fény, mely őt körülvette, a nyugovóra hajló napnak búcsúsugára volt.

Még néhány évig láttuk őt, aztán elhagyott minket, hogy örökre az Úr legyen, akit 54 éven át hűséggel szolgált s akit haldokló ágyán is példás buzgósággal vett magához.

A szarhegyi temető gazdagabb lett egy igaz lélek porhüvellyével, mi pedig szegényebb lettünk egy igazán szerető testvérrel.

Az a temető, az a sírgödör a leggyöngédebb szeretettel fogja a drága hamvakat ölében tartani, mi pedig a legédesebb emlékezéssel fogjuk a mi „Both bácsink” jóságos alakját és nemes példáját szívünkben megőrizni.

S míg a temetői fák közt átsuhanó szellő az ő sírja fölött fogja elszuttogni legszebb gyász-dalát, a mi szívünkben sem fogyhat ki érette a forró imádság: Requiem aeternam...

H I R E K.

Ünnepélyes szentszéki ülés.

Kegyelmes főpásztorunk újításai között egyik igen fontos intézkedés, hogy az egyházmegye életére vonatkozó fontosabb tárgyi és személyi dolgokat ünnepélyes konzisztoriumban publikálja.

Ilyen keretben a kihirdetés hatásosabb,

maradandóbbak a benyomások a jelenlevőknek, kik feszült várakozásban hallgatják az ismeretlen tárgysorozatnak egyes pontjait. A második ilyen ünnepélyes ülés f. hó 5-én volt a főgimnázium nagy tanácskozó termében. Pontosan fél tizenegy órakor már jelen voltak a káptalan tagjai és a központi szentszéki tanácsosok teljes díszben, a vidékiek közül — Forster János, Zsigmond Endre katona plebános Temesvárról, Balázs András tordai főesperes, Butyka Sándor, egy pár úri ember a városi intelligenciából és a növendékpapok.

Püspök-Atyánkat megérkezésekor zajoson megéljenzették, de az éljenzésen észlelhető volt egy kis tompaság, amit a figyelemnek más oldalú lekötöttsége okozott. Mindenkinek a szeme kíváncsian tapadt a főpásztor kezében levő hosszú bőrtáskára, s míg az ajak éljenzett, az éber pillantások azt kérdezték egymástól: vajjon mit rejteget magába a püspöki tárcsa?

Veni Sancte után püspök úr felszólítására Zsigmond Endre katona plebános leteszi a szentszéki tanácsosi esküt, mire aztán megkezdődött az igazi tárgysorozat.

Ennek első pontja — egy hódoló feliratnak küldése a Szentséges Atyához, aki a főpásztori bevezető szavak szerint közelebbről jubileumi évébe fog lépni, nem régen pedig sok szenvedést állott ki. Nem is említve azt a cinikus hidegvérrel végrehajtott tényt, hogy a hitelenség Róma város polgármesteri székébe egy szabadkőműves és volt zsidó páholymentert ültetett, valóságos tördőfés a Szentatya szívébe azon belső ellenségek aknamunkájának kényszerült látása, kik az egyház fájának gyökerét, a dogmatant tagadják s kiket nagy bölcsen és apostoli bátorsággal a Pascendi enciklika újabban kárhözhatott.

Ki kell hát fejeznünk — úgymond a főpásztor — a római Szentszék iránt e válságos időben a hitbeli törhetlen egyesség érzetét és a legszilárdabb elvi ragaszkodást.

A püspök úr által gyönyörűen megkonstruált, klasszikus tömörségű, gördülékeny latin nyelvű hódoló feliratot, miután Vass Albert szentszéki jegyző felolvasta, az összes szentszéki tanácsosok aláírták.

Következett erre a tárgysorozatnak második pontja. Püspök úr előadja, hogy azon válaszban, melyet az egyházmegye állapotáról még 1903-ban a zsinati kongregációhoz beküldött hivatalos jelenlése adott Ő Szentsége megbízásából a bíboros testület, határozott óhaj foglaltatik egy egyházmegyei zsinat megtartása iránt a régi diszciplinának megfelelően. Az 1822-iki zsinat szabályai már érvényüket veszítették a közvéleményben.

Szükség lévén azonban egy közös norma agendi-re, bár nem akarja most még a zsinat megtartását ünnepélyesen kibírdetni, annál kevésbé az időpontot megjelölni, csupán határozott szándékát jelzi ez iránt s akaratát jegyzőkönyvileg kívánja megörökíteni. S hogy célját megvalósíthassa, kéri a káptalan, a szentszéki tanácsosok, valamint a kerületi esperesek támogatását, kiknek lelkére köti a szorgalmas anyaggyűjtést, mint a zsinat előmunkálatainak legfontosabb részletét. A főpásztor szándékának az egyházmegyei zsinat tartására vonatkozó latin nyelvű bejelentését a szentszéki jegyző ünnepi csendben olvassa föl, mely után püspök úr a tárgysorozat harmadik pontjaként jelenti, hogy élve az apostoli Szentszéktől nyert káptalani prelátsusi cím adományozhatási jogával, kinevezi káptalani prelátsusokká, egyidejűleg a főpapi jelvények viselését is engedélyezve, Zomora Dániel kanonokot, a példás és fáradhatlan lelkipásztort, Kovács Lajos kanonokot, a nagy szorgalmú adminisztratív erőt, az elemi iskolai ügyek referensét s végül Hirschler kolozsvári főesperes-plebánost, a puritán jellemű fiatal tudós papot.

Zomora kanonok megható szavakban mond köszönetet a váratlan kitüntetésért s zugó eljenzések között fogad hűséget és szolgálatkészséget a kegyes főpásztor-nak, aki a nevezetes ünnepi ülést lelkes óvációk között zárta be.

— A központi szeminárium új rektora.

Országszerte örömmel fogadták azt a királyi kinevezést, amely a bíboros hercegprimás előterjesztésére dr. Walter Gyula prel. kanonokot, éppen az oktatásügy egyik legjelesebb harcosát és fáradhatatlan apostolatát emelte a központi pappnevelő-intézet diszes kormányzói székébe. Az új kormányzó most foglalta el állását és vette át teendőit. Az intézet előjárói és a papnövény-dekek teljes díszben és mély szeretettel fogadták őt. Az előjárók élén dr. Robitsek Ferenc vicerektor köszöntötte őt magas hivatalának elfoglalása alkalmából. Walter Gyula prelátsus színtyol melegen válaszolt. Mindenek előtt hála-ját fejezte ki a királynak és a bíboros hercegprimásnak kinevezéséért, majd az intézet fontos feladatát vázolván lelkes szavakkal buzdította a növénydekeket, hogy törekedjenek a tudományok elsajátítására és mindama lelki és szívbéli tulajdonságok megszerzésére, amelyek arra képesítetik, hogy minél nagyobb szolgálatokat tegyenek az egyháznak és a hazának. Legyen — mondotta a rektor — legfőbb kívánságuk képessékké lenni arra, hogy ismereteik fényével eloszlatthassák azt a sötétséget, amely az elmékre borul s erényeik tűzével felolvaszthatják azt a hidegséget, mely megfagyasztja a lelkeket. Kifejtette, hogy milyen fontos manap a sokoldalú képzettség, hogy mennyire alapos készségek kell annak a feladatnak teljesítésére, melyet a Szentatya a Pasцени dominici gregis kezdetű enciklikájában is kijelölt s amely nem más, mint megküzdeni az egyház elleneivel, akik nemcsak Krisztus Urunknak megdönthetetlen alkotását ostromolják, hanem magát a hitet is gyökeres-tül akarják kiforgatni a szivekből. Dr. Robitsek

Ferenc alkormányzó bemutatta az intézet hivatalokat viselő növénydekeit és utánuk a többieket. A rektor mindegyikkel néhány szíves szót váltott és aztán a növénydekek lelkes eljenzése mellett távozott a teremből.

— **A gyulafehérvári róm. kath. főgimnázium** Mária-congregációja december 8-án d. e. nagymise után a tornacsarnokban Immaculata-ünnepet tart a következő műsorral: 1. Angyaloknak nagyságos asszonya. Éneklé a főgimn. vegyeskar. 2. Ünnepi beszéd. Tartja Koller Győző VIII. o. t., a Mária-kongregáció prefectusa. 3. Ave Mária. Hegedű- és zongorakísérettel éneklék: Karda Ferenc VII. o. t., és Réthi János VI. o. t. 4. Álom. Irta Rosty Kálmán, szavalja Márton Árpád VIII. o. t. np. 5. Virgo virginum. Szerző Mohr József, éneklé a főgimn. vegyeskar. 6. Felolvasást tart: Löcsey László VIII. o. t. lector. 7. Ave Mária, hegedűjáték zongorakísérettel. Szerző Cherubin, előadják: Űrmössy Andor VIII. o. t. és Róka Sándor V. o. t. S. Az utolsó sor. Irta Váradi Antal, szavalja Rózsa Károly VII. o. t. 9. Pápai himnusz. Éneklé a főgimn. vegyeskar. A bejáronál elhelyezett perselybe önkéntes szeretetadományokat gyűjtöttek szentesges Atyánk részére jubileumi ajándékol. Délután 4 órakor a székesegyházban ünnepi vespere lesz szentbeszéddel, ezután egy gyertyával díszített körmenet, befejezőül pedig közös felajánlás a Mária-oltár előtt.

— **Magyarok Nagyasszonya templomát** óhajtanak építeni a székesfőváros X. kerületében a Tisztviselőtelepen, hol mintegy 5000 katolikus vár a szent hajlékra. A főváros telket adott, de a feleltetéshez szükséges pénz még nagyrészt hiányzik. Ezért a bíboros hercegprimás ő eminenciája, Prohászka Ottokár dr. megyéspüspök és Kohl Medárd dr. felszentelt püspök védősége alatt álló „Szent István Fílléregyesület” azzal a kéréssel fordult a szent célokért hevülő és áldozó közönséghez, hogy adományával tegye lehetővé a templom feleltetését. Az egyesületnek alapító tagjai, akik egyszerre vagy részletekben 200 Kt., örökös tagjai, akik egyszer s mindenkorra 20 Kt., rendes tagjai, akik évenként legalább 2 K. 40 fillért fizetnek. Adományok a „Szent István Fílléregyesület” (Bpest) címére küldendők.

— **Követésre méltó pelda.** Egy h. tanács határozat. 1907. XI/24. „Elnök bejelenti, hogy a Kath. sajtóegyesület megalakult. Célja a kath. sajtó támogatása. Ajánlja, hogy ezen egyesület támogatása céljából lépjen abba az egyh. tanács mint jövővi tag évi 10 kor. tagdíjjal. Hogy nehezebb ne essék a fizetés, a tanácsgyűléseken persely fog állani, melyben a tagdíj összegyűjtendő. Az egyh. tanács az ajánlatot örömmel fogadta, és elhatározta, hogy mint jöttévi tag évi 10 kor. tagdíjjal a hath. sajtóegyesület tagjai közé belép. A tagdíj minden gyűlésen perselybe helyezendő. Év végével a gondnok a begyűlt összeget rendeltetési helyre juttatja.

— **A gyfehérvári elemi iskolák** bezárását a himlő miatt 14-ig meghosszabította a hatóság.

— **A gyergyói róm. kath. tanító-egyesület** december hó 12-én (csütörtökön) délelőtt 9 órakor a szárhegyi róm. kath. elemi iskolánál rendes közgyűlést tart Simon Ádám elnöke alatt a következő tárgysorozattal. 1. Kilenc órakor szent mise hallgatás. 2. Gyakorlati tanítást tartanak: Mihály István az alszegi iskolában az irva-olvasásból; Zárug Etel a központi leányiskola IV. osztályában a számtanból. 3. A közgyűlés megnyitása. 4. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 5. Elnöki jelentések. 6. A tanítások megbirálása és módszertani vitatkozás. 7. Pénztárnok és könyvtárnokjelentése.

8. A pénztár- és könyvtárvizsgáló-bizottság véleménye alapján mindkét tisztviselőnek a felmentvény megadás. 9. A választmányi jegyzőkönyvében foglalt javaslatok tárgyalása. 10. Tiszujtás. 11. Az önképzőkörök jelentései. 12. A jövő közgyűlés helyének kijelölése. 13. Indítványok.

— **Tanítók fizeteskiegészítése.** A nem állami elemi isk. tanítók részére az 1907. évi XXVII. t. c. által biztosított fizetés és korpótlék kiegészítési államségely engedélyezését célzó kérvényeknek helyes megszövegezése és a szükséges okmányokkal való felszerelése utmutatójával „Államségely Kérvény és Mellekletei” címmel Gyerkes Mihály székeludvarhelyi igazgató tanító egy instruktív jellegű, értekes és minden esetben igen előnyösen használható tájékoztató füzetet szerkesztett és adott ki. Ismerteti ebben az államségely kérvényalaki kellekeit, a kérvényezés eseteit, a esatolando okmányok kiállításai és mellekeltési módozatait, ad kérvényintáttakat, közli a beszerzendő tanszerek és butorok hivatalos jegyzékét, a lakbérosztályba sorozott helységek névsorát s esatolja egyuttal e füzethez a helyi adatokkal kitöltendő kérvény mellekeltési mutatvány-ürlapokat is. Ara 2 korona. Milyen ajánlom az érdekelte iskolaszékek és tanítók figyelmébe Gyerkes Mihálynak úgy ezen most megjelent utmutatóját, mint az évi taunemetnek bármilyen tanterv szerinti tantárgyankenti beosztására szolgáló „Részletes Tantervnyomtatvány”, valamint az évi anyagnak osztályonkénti beosztására szolgáló, miniszterileg engedélyezett „Tananyag-osztási nyomtatvány” füzeit. Megrendelhető (a 6 vagy 5 együttes osztály számára 2 K., 4 oszt. számára 1.80 K., 3 oszt. szám. 1.60 K., 2 oszt. szám. 1.40 K., 1 oszt. szám. 1 K. előleges be-küldése mellett.) Gyerkes Mihály igazgató tanító-nál Székelyudvarhely. — Chalupka Rezső, kir. tanfelügyelői tollnok.

Koronagyűlés.

A felelsiki esperesi kerület ez évi öszi rendes koronagyűlése 1907. október hó 22-én tartotta meg a csiknagboldogasszonyi plebánián.

A kerületi papság, dacára a nagy távolságnak, mely őt az igazán: „vadregényes” vidéken úgy szerte szórja, mintegy varázstsűtőre, a rendes kitűzött időben teljes számban megjelenvén, a legkomolyabb szentgyakorlati hangulat között élvezte azt. gyónását, amely után karigesen kivonult a lörékekkel ellátott s így az ő kronikás képével, a lét és szabadság régi harcait hirdető s nem közönséges magasságú kerítés övezte templomba, hogy a néhai Murányi Kálmán kedves emlékü főesperese iránt, az érte mondandó gyászitenni tisztelet bemutatásával, a legszebb és legszentebb kegyelet adóját lerója. Itt, a diszes, de komoly magabizallást parancsoló s a hivelkel és tanulókkal megtelt templomban Rancz János, a kerületi új főesperese lépett teljes segédlettel az oltárhoz s bemutatta az engesztelő áldozatot, a mely közben áldozott a papság is. És ezzel a tárgysorozatot első pontja teljesítetett.

A rekvium után Rancz János, az ujonnan kinevezett kerületi főesperes nyitotta meg a gyűlést magvas, lelkes beszéddel. Ő mint főesperes csak primus inter pares lesz s ezt az elvet akarja érvényesíteni szeretettel, előzékenységgel, humanizmussal, barátsággal. Felelőséggel teljes állása is könnyű lesz, mert jól tudja, hogy a kerület minden egyes papja ismeri kötelességét s ezt a legdicséretreméltóbb módon teljesíteni is igyekszik. A kerületnek minden egyes papja

állásával egybekötött sokféle feladatát hiven és pontosan oldja meg: a szentségek és szentelmenyek körül; az iskolában a vallás-erkölcsi nevelés biztosítására. Teljesítik hazafiúi kötelemeket nemesak szájjal, hanem tettel is „hős papjaink példájára sorompóba állanak ott és akkor, ahol és mikor ezt a haza és nemzeti szent ügye megkívánja.” Teljesítik papjai társadalmi kötelességeiket is és a társadalmi bajok szanálására mindent elkövetnek. Majd sikerült és szép hasonlatokkal mutat rá, hogy a pap-ságnak minden téren egyöntetűen, egyértelműen kell működnie. „Kérlek titeket atyámfiai a mi Urunk Jézus Krisztus nevéért, hogy azon egyet valljátok mindnyájan és ne legyenek köztetek szakadárak, hanem tökéletesen azon egy értelemben és ítéletben legyetek.” (Kor. I. s. 10.)

Beszéde végén mely halát rebeggett az új főesperes a Kegyelmes Főpásztornak a kinevezését, majd kerületi papságának lelkes támogatását kérte.

A szép megnyitó elhangzása után szólásra emelkedett Fáraó Simon csikszépvízi örm. szertartású alesperes plebános, aki lelkes szavakkal üdvözölte az új főnököt s biztosította a kerületi papság odaadó támogatását.

Az üdvözlés elhangzása után Jakab Lajos alesperes hivatkozva megrongált egészségére, kifejezte, hogy leteszi a jegyzői tollat. A gyűlés a lemondást fájdalommal vette tudomásul annál is inkább, mert Jakab L. 1890. máj. 21-től 1907. okt. 22-ig — tehát a liberalizmus legvirágzóbb dobzóidőjében — a legnagyobb rátermettséggel töltötte be tisztét. Minthogy Bálint Lajos csiksomlyói alesperes-plebános a felkínált tisztiséget nem fogadta el — a kerület jegyzője egyhangulag Balló János csikmadarasi plebánost választották meg.

Tárgyalták ezután az oltáregyesületek és más vallási társulatok egyöntetűvé tételét. Megállapodás: a) Az Oltáriszentség imádsága napján (lehetőleg minden hónap első vasárnapja) előharangozaskor ki kell tenni a szentséget, beharangozaskor a szentség kitétele mellett mondassék el az olvasó vagy rózsafűzér; szent mise végén áldás adandó és a szentség adorációra visszahelyezendő. D. u. egy megfelelő ének után elmondandó a Jézus Szentséges Szíveről szóló litánia a megfelelő könyörgéssel, utána az időszaki antifona a két orációval, melynek végével áldás adandó és a szentség elteendő. b) Ezután következik a rózsafűzér társulatbelieknek gyűlése.

Kifejezésre jutott az is, hogy mivel a nép szeret minden új vallásos társulatba belepni, anélkül azonban, hogy vállalt kötelezettségeinek mindenütt eleget tenne, oda kell hatni, hogy a társulati kötelezettségek pontos teljesítése mellett inkább kevesebb, mint a kötelezettségek elhanyagolása mellett sok társulatba lépjenek.

Az új katektrá vonatkozólag felhozták, hogy az anyagnak a beosztása a tanmenetre nézve bönítölög és zavarölög hat, mert az egyes osztályok anyaga a többi osztályok anyaga között elszörtan van feldölögözva. Az összes anyagból az egyes osztályoknak való részek kivölögatása és feldölögözása a falusi iskolákban rendkívüli nehézséget okoz úgy a hitoktatölögnek, mint a tanölögnek. A koronagyölögés véleménye szerint

tehat jobb lett volna olyan katekizmus kidölögözása, amelyben legalább a III. osztálytól felfölög, — minden egyes osztálynak egy teljes és megfelelően kidölögözött rész adatott volna a kezébe. A mostani beosztás szerint a katekizmusoknak már teknikai kezölögése is sok nehézsébe ötközök. Mindazonáltal a koronagyölögés kötelességenek tartja az új katekizmus bevezölögését már a nyelvezölögéért és tárgyi világossáölögéért is.

A III. osztály tananyagát azonban, mely 202 katekizmusi kérdésen kívül, megfelelő bibliai anyagot is felölög — elvégezhetetlenek tartja a koronagyölögés különösen a falusi iskolákban, ahol átlag az egész tanévben át mintegy 60 óra áll rendelkezésre, tehát öránként a kétfölögé anyagból mintegy hat kérdést kell letárgyalni és betanítani. Ezen kívül az ismétlésre is kell időt számítani.

Ezért a koronagyölögés a következő anyagbeosztást tartaná megfelelőbbnek. A III. oszt. főanyaga: a hit, röviden a parancsok és a malaszt eszközei. IV. oszt.: a parancsok (fő), röviden a szentségek. V. oszt.: a szentségek.

A papinyugdíjról vonatkozólag gyölögés elé kerül az alcsik-kászoni esperesi kerületnek javaslata, a kézdi-orbai kerület egyik tagjának különvéleménye. A gyölögés tehát a két javaslat összeegyeztesésével, illetölög az espereskerület javaslatainak kidölögözésével Balló János kerületi jegyzöt és Körödy Mihály csikszentmiklósi plebánost bizta meg.

TANÜGY.

Tanítógyölögések.

A maroskerületi róm. kath. tanítóegyesület november 7-én Jobbágytelkén tartotta öszi vándorgyölögését, a mikor is az egyesületi tagok Veni Sancte-val egybekötött szentmisét hallgattak, melyen az iskolás gyerekek Istenhez emölög szép éneke gyönöröködött a hallgatölögésöt. Köszönét erte az egyházi zene terén szép sikerrel működölög helybeli kántortanítónak, Petres Józsefnek.

Tíz óra körül az iskolában két részre osztölt a hallgatölögés, kik egyik teremben Kacsó László plebános Szent Erzsébet ünnepen tartandó gyönörásra előkészölt Petres Józsefnek Magyarország alaptörvényeit ismertölög, a másik teremben pedig Öszvath Miklósnak számtanból tartott sikerölt tanításait hallgattak meg. A tanítások végén mindkét tanterem tanölögnek Szabó Gyölög esperes tartott rövid előadást az alkohol mérgeözölög, tehát káros hatásáról, serkentve öket a józan életre.

Azután az új elnök Kovács Pongrác tartotta megnyitölögját.

Megnyitölögjában lelkes szavakkal fejtegeti a vallásos és hazafias nevelés kapcsolatának szükségölögését, kiemölög, hogy a tanítónak a kötelességteljesítés legszebb és legfölögbb erénye, mert a gyermekek a példaadásból tanulják meg leghamarabb és legölögbban kötelességeik teljesölögését.

Elnök beszéde után szabad előadást tartott P. Főröka Adrián szentferencendi házfölög-

nök „Keresztény szabad liceumok megalakításának szükségölögéséről.” Midön megbotránkozva látja Pikler és társai kereszténytelen, minden neimesen dobögöz szív által megvetett, durva ki-rohanásaikat, melyeket a világmegváltó szociálizmus nevében tettek Pécsset, akárván szeretet nélkül tanítani az emberiséget; ugyanakkor nagyon is szükséges, hogy megelőzölög öket, mi alakítsuk meg a „keresztény szabad liceumot”. Szervezzük falunkent, megyénkint és országönkint, nehögöz népünk tudnivalóságában az isten-tagadök karjaiba vessé magát, a saját kárára.

Szükség van itt minden munkabölög karra, de fölög a néptanítókra, kik tanítványaik révén ma is bizonyos bizalmat élveznek a szölögök részölög. Tanítani kell a népet utcán, vagy ha máskép nem lehet, honn a saját házában.

Korbuly Ignác ez előadás hatása alatt indítványozza, hogy dr. Prohászka Ottökár püspök ör Öngymölögőségének a pécsi szabad kongresszuson való szerepléséről és Gróf Apponyi Albert kultuszminiszter ör Öngymölögőségének pedig ép e kongresszuson jelenölög szabadkölögművesektölög ért támadásért a bizalom és ragaszkodás kifejezésékek, távirati üdvözlet küldessék. A köztetszéssel találkozott indítvány elfogadtatölt.

Reviczky Gyula „Te Deum” e. költéményét mely érzéssel adta elő Molnár Lázár, melyert a gyölögés megölögjezte.

P. Főröka Adrián indítványozza, hogy a „Keresztény szabad liceum” szerveztessék. Szervezésére küldessék ki egy bizottság, mely elkészítve az alapszabályokat, haddson oda, hogy az egyesület mentül szélesebb körben terjedjen. E bizottság tagjai lettek: Elnök: P. Főröka Adrián. Tagjai: Szabó Gyölög, Bálint Vilmos, Öseh István és Paál Lajos.

Pap Tamás tüzes, lelkesítölög szavakban hívja fel az egylet tagjait a kath. sajtó támogatására, hogy ki-ki tehetsége szerint adja e cél oltárára fillereit vagy koronáit. Ö maga 10 koronás aranyt tesz az oltárra. Szavai nyomán gyölögtes indult meg, melynek eredménye 64 korona. E szép eredményt elősegítették: Kacsóh László 20 kor., Szabó Gyölög 10 kor. és Sárdi Péter 5 koronával; többen pedig 1—2 koronával siettek sajtónk támogatására. A fenti összeg rendeltetési helyére küldetett. Szabó Gyölög indítványára a gyölögés elhatározta, hogy egyletünk, mint tag lép be a „Kath. sajtó egyesületbe.”

Gyyszintén határozatba ment, hogy az egylet továbbra is tagja marad a Szent-István-Társulatnak.

Több keblölög ügy elintézésé után, késö délutáni örökben véget ért a lelkes hangulatban lefolyt, eszmekben és felemölög lelki mozzanatokban gazdag gyölögés, hogy majd a jövölög tavaszon Nyáradremetén folytassa áldásos működését.

*

Az udvarhelyi róm. kath. esperes kerületi tanítóegyesület sövidéki fölögköre az idei öszi gyölögését mult hó 20 án Oroszhegyen tartotta meg a tagök és a község lakölögnek tömeges részvétele mellett.

A helybeli plebánostölög celebrált ünnepléses szentmise és Veni Sancte után az iskolában Tamás József tanítölög és Kiss András plebános

**Tüdöbetegegek, hurutok, számar-
köhögés, skrofulozis, influenza**

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlvá.

Minthogy értéketlen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszűnteti a köhögést, vésádeket, éjjeli izzadást

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárban — Ára üvegenkint 4.— korona.

tartottak sikerült gyakorlati tanításokat. Különösen Kiss András plebános tanítása vonta magára a hallgatóság figyelmét, ki a Polátek-fele „Óvakodjunk a szeszés italoktól” című képet beszéltette a népeletből merített tanulságos történetekkel.

A gyakorlati tanítások után Tamás István székelyszentkirályi plebános, mint az egyesületnek tevékeny elnöke, magas szárnyalású beszéddel nyitotta meg a gyűlést, vázolta az egyháznak a társadalom rossz szelleme ellen irányuló működését, mely munka sikeres keresztültelét illetve győzelmét a tanítók odaadó támogatása által véli megoldottnak. Megemlékezik Szt. Imre és Szt. Erzsébet árpádházi szentjeink jubileumairól. Az ő életüket állítja példányképpül fel. Szent Erzsébet szelleme legyen a tanítói család tanítója, alázatos lélek az anyagi felemelkedésben, türelmes szív a megáláztatásban. Buzdít és lelkesít, hogy legyünk mindenkor tantörthetetlen bajnokai hitvallásos iskoláinknak.

Megnyitóját a gyűlés zajos éljenzéssel és tetszéssel fogadta.

A fiókkör az 1906-ik évben Székelyudvarhelyen tartott ker. szociális gyűlésen hirdetett eszmék gyakorlati kivételét határozta el s mint ilyen, mindazon községekben, hol gyűlést tartja, egyik tagja által az összesereglett népnek szociális irányú előadást tartat. Ez uttal Gal Sándor kántortanító szöveget a földmivelő népnek az intelligens osztály ellen irányuló rosszindulatú itéletéről és magartásáról. Kiterjeszkedett a földmivelés osztálynak viselkedésben, ruházkozásban, háztartásban és életrendjében mutatkozó rossz viszonyaira, a serdülő ifjúság korcsos, mázós és buja életére s a hibákat kerlelhetetlenül, de meggyőzően ostorozta. Felhozta a Székelykirendeltség munkáját s ezzel szemben a nép indolens magatartását. Javaslatokat tett a község erkölcsi és anyagi előhaladása érdekében. Előadása a nép soraiban is igen jó hatást keltett.

A kör újabb működési iránya s tevékenysége minden községben szép érdeklődést kelt s éppen azér a kör szociális előadásait minden gyűlése alkalmával megtartja.

A hosszas előadás után Antal János szavalata („Rakócei álma”) villanyozta fel a kedélyeket. A gyűlés lelkesedését még fokozta Bálint Zoltán etedi tanító tárogatójának melabús hangja, midőn a szavalt után Rakócei keserőjét játszotta el érzséssel és művészettel.

Majd Gal Imre székelyszentkirályi kántortanító foglalta el a felolvasó szált. „Warburg vára” című tartalmas és szociális szellemű felolvasásával gyújtott lobogó mécesét „Szent Erzsébet”-ünk ünnepére. Warburg várához vezetői a szociális munkásságú tanítóegyesületet, tanulni tőle igazi szívóságot, szegénységét, alázatát, türelmet, Isten és felebaráti szeretetet s keresztényi békességet a sőtét hála viselésére, mit jutalmul dob a kor gyermeke felénk. Tetszéssel fogadott felolvasása után Talján Imre szavalta hévvel és lelkesedéssel Szepessy László „Szent Erzsébet” című gyönyörű költeményét s így árpádházi Szent Erzsébetünk emlékére kedves ünnepélyt rendeztünk. Végül Antal János énekel kuruc nótákat Bálint Zoltán tárogató kísérete mellett szép sikerrel, tapsvihart aratva.

A rendes műsor letárgyalása után a tisztikart választotta, jobban mondva újította meg a gyűlést, tanubizonyosságát adva elnöke, jegyzője és újonnan választott karnagya iránti szeretete, tisztelete és bizalma jelének. A késő délutáni órákban véget ért gyűlésnek a fehérszaltalnál volt folytatása, hol több kedves és szellemes pohárköszöntő hangzott el.

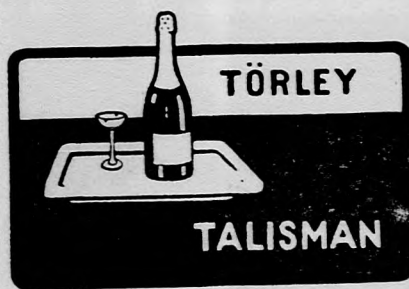
*

A szebenmegyei róm. kath. tanítóegyesület f. hó 26-án tartotta évi rendes közgyűlését.

A közgyűlés lefolyása érdekesen mutatta be e 28 éve fennálló kulturális erkölcsi egyesület magas szellemi szintjét és bölcs vezetését; tisztújítása pedig — annál kirívóbban súlyos kötelezettségeket rótt az új vezetőkre.

A közgyűlést d. e. 8 órakor ünnepélyes szent mise előzte meg. A nagy számban egybegyűlt tagok ezután Lénhárd Ádám gyakorlati tanítását hallgatták meg, ki az életből vett példákat oldatott meg tanítványaival s így igazolta, hogy a fejszámolásnak mily fontos helye van már elemi oktatásunkban is. — Prokuper Sámuel, a kir. kath. Terézvárház igazgatója, lapunk régi kedves munkatársa és a kath. tanítóegylet egyik legrégebbi tagja, 13 éve elnöke, magas szellemű megnyitó beszédében összetartásra és a kollegiális szeretet ápolására buzditott, mely érzelmek a kötelemségteljesítésnek is édes testvérei. Fájdalommal parentálja el az egyesületnek két elhunyt tagját, Gidófalvy Gergely prépost-plebánost és Ferenczy István főgimn. igazgatót, — kik miként a társadalom egyéb köreiben is — úgy az egyesületben is vezető és irányadó szerepet vittek. — Ezután Melczér Károly plebános foglalta el a felolvasói széklet és bemutatta mély tanulmányát „A tanítói szociális munkásságáról.” — A lelkes hangú felolvasó Prohászka püspök ígét és példáját vette alapul és megismertette a tanítóssággal a szocializmus fogalmát és kiosztotta a tanítói kar ebbeli szerepét. Csak a gyáva szereti önmagát úgy, hogy felreáll, meghuzódik, — az erős kiáll a küzdőterre és helyét megállja. Így tegyen a tanítósság is és hirdesse a keresztény szellemben való szociális megújítást, a keresztény erkölcsöket, Isten szeretetét mint minden szeretet forrását. — A zajos tetszéssel fogadott felolvasás után ismét szakelőadásra tért át a közgyűlés. Schuch Ödön árvaházi tanító ismertette az egyházmegyei és állami tanterv-különbséget a földrajz tanításánál. — A pénztári kimutatás és az új tagok (összesen 16, mi szinten Melczér Károly buzgóságának érdeme) bejelentésének tudomásulvétele után a tisztújítást ejtette meg a közgyűlés. Örökös díszelnökövé választotta eddigi nagy munkásságú elnökét, Prokuper Sámuel; elnököké választotta, miután azt Bilinszky Lajos dr. képviselője útnam fogadta el, Lázár Béla plebános helyettesét, alelnököké Schuch Ödönt, jegyzővé Bara Gyulát és pénztárossá Krebs Henriket.

Ha ez erkölcsi és kulturális egyesület ez évi közgyűlésének magas szellemű programját végig tekintjük, a régi, kipróbált vezetők munkásságáról önkénytelenül a jövő felé pillantunk és egy év múlva memento-kép bekopogtatunk az új vezetők szellemi műhelyébe, felidézve ennek a közelmúltnak a munka harmóniájába olvadó szép lelkét.

A szerkesztő üzenete.

A. P. Minden jó, tehát első sorban kath. irodalmi terméket kellő módon ismertünk, ajánljuk. Megtesszük ezt a keresztény naptárakat is. De mit gondol, mi lenne lapunkból, ha minden naptárt két hasábos cikkben ajánlgatánk. Sunt denique fines!

V. E. dr. A szives érdeklődést köszönjük s kérjük továbbra is. Szives üdvözet!

P á l y á z a t.

A brassói róm. kath. egyházközségnél a kántori (regenschori) állás lemondás következtében megüresedvén arra ezennel pályázat hirdettetik.

Ez állás évi készpénzfizetése 1613 kor. és 400 korona lakáspénz.

Kötelessége a plebánia területén szokásban levő és az egyházi törvények értelmében előirt összes szertartásoknál az énekekkel és orgonajátékkal közreműködni.

A helybeli róm. kath. 6 osztályú fiúiskolában az énektanítást eredményesen végezni.

A nagyobb egyházi ünnepnapokon és más alkalmakkor a szt. misénél és ünnepi vecsernyéknél az általa kötelezőleg szervezendő énekkart és a közreműködő városi zenekart önállóan vezetni.

A szabályszerűen felszerelt folyamodványhoz következő okmányok csatolandók:

1. Keresztlevel.

2. Az egyházi és világi ének és zene tanítására, valamint karvezetői alkalmazhatóságára vonatkozó okmány,

3. bizonyítvány arról, hogy katonai kötelezettségének eleget tett, végre

4. magyar honossági bizonyítvány.

Pályázni óhajtok egyúttal figyelmeztetnek, hogy a német nyelv ismerete előnyt nyújt.

Pályázati határidő: f. évi december hó 15. déli 12 óra.

A folyamodványok a brassói egyházközséghez címzendők. Nem kellőleg felszerelt folyamodványok figyelmen kívül hagyatnak.

Brassó, 1907. évi november hó 15-én.

Neurhner Ödön,
apátplebános, egyházk.
elnök.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu
templombereendezési tárgyak
javítása különösen modern
olajk márványzészata.

A népiskola tananyagának tantárgyan-
kénti beosztására szolgáló

**Részletes Tanterv-
nyomatvány**

(sajtó alatt); vagy az osztályonkénti feldol-
gozásra használható

**Tananyagbeosztási
nyomatvány**

a **miniszteri** és külön a **róm. kath.**
tanterv szerint készült füzetekben megren-
delhető a hat vagy bármelyik öt oszt. szám.
postadíjjal együtt 2 kor., négy oszt. 1.80,
három oszt. 1.60, két oszt. 1.40, egy oszt.
1 korona előleges beküldése mellett

GYERKES MIHÁLY ig. tanítónál
Székelyudvarhely.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, ujságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	„	6.—
Egy negyed	„	4.—
Egy nyolczad	„	3.—
Egy tizenhatod	„	2.—
Egy harmincketted	„	1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10°. ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fillérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadóhivatalba intézendők.

Tisztelettel

a kiadóhivatal.